

університету будівництва і архітектури.
<https://iino.knuba.edu.ua/bloh/298-10-nespodivanykh-budivelnykh-tekhnologii-iaki-mozhut-zminyty-svit>

Ящурик, І., & Жмурик, Д. (2023). Від автоматизації до співтворчості: роль людини в Індустрії 5.0. *Бізнес район*.
<https://business.rayon.in.ua/topics/615856-vid-avtomatizatsii-do-spivtvorchosti-rol-lyudini-v-industrii-50>

World Economic Forum. (2025). *The Future of Jobs Report 2025: Jobs of the future and the skills you need to get them*.
<https://www.weforum.org/stories/2025/01/future-of-jobs-report-2025-jobs-of-the-future-and-the-skills-you-need-to-get-them/>

00

УДК 377:37.091.3

ІННОВАТИКА КООПЕРАТИВНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС ПРОФЕСІЙНО-ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Оксана Хоржевська,
методист, Вищого професійного училища
№ 11 м. Вінниці,
<https://orcid.org/0009-0001-8032-7702>
e-mail: horzoksana@gmail.com

Анотація. Здебільшого у практиці професійної підготовки компетентного фахівця відбувається акцентування уваги на підборі необхідного навчального матеріалу, взаємодії вчителя (майстра виробничого навчання) і здобувача освіти, при цьому, часто випускається з поля зору необхідність співпраці самих учнів. Дослідження визначає, що саме від ефективно організованої викладачем взаємодії на уроці залежить рівень засвоєння навчального матеріалу, як будуть почувати себе здобувачі освіти, як буде проходити формування їхньої самостійності, самосвідомості, набуття професійних компетентностей.

Ключові слова: кооперація, групові методи навчання, технології кооперативного навчання, активізація навчальної діяльності.

INNOVATION OF COOPERATIVE WORK IN THE PROFESSIONAL AND THEORETICAL TRAINING OF SKILLED WORKERS

Oksana Khorzhevskaya,
Methodologist, Higher Vocational School
No. 11 in Vinnytsia

Abstract. For the most part, in the practice of professional training of a competent specialist, attention is focused on the selection of the necessary educational material, the interaction of the teacher (master of industrial training) and the student, while the need for cooperation of the students themselves is often overlooked. The study determines that the level of learning of educational material, how students will feel, how their independence, self-awareness, and professional competencies will be formed depends on the interaction in the classroom effectively organized by the teacher.

Keywords: cooperation, group teaching methods, cooperative learning technologies, activation of learning activities.

Українське суспільство в цілому та професійна освіта, зокрема, стикнулись із дестабілізуючими та руйнуючими чинниками військової агресії, які ще потребуватимуть вивчення, аналізу та узагальнення, усвідомлення. Перед педагогами з перших днів війни постала проблема пошуку ефективних форм і методів роботи з підготовки кваліфікованих робітничих кадрів, здатних адекватно реагувати на виклики та гнучко усвідомлювати потреби і можливості ринкової економіки повоєнного відновлення. Одним із напрямків інноваційних підходів до професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників для потреб повоєнного відновлення України є розвиток «м'яких» навичок та кооперативної роботи здобувачів освіти (Радкевич, 2020).

Метою даного дослідження є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо впровадження кооперативної роботи здобувачів освіти до професійної підготовки кваліфікованих робітників в умовах відбудови України, спрямованих на забезпечення відповідності набутих професійних компетентностей сучасним вимогам ринку праці та сприяння ефективному відновленню економіки країни.

Прагнення розвитку особистісних навичок та набуття професійних компетентностей здобувачами освіти спонукає до впровадження в освітню практику прогресивних ідей: діалогу, співпраці, співтворчості, колективної дії, взаємозв'язку та взаємообумовленості пізнавальних потреб, інтересів, активності зі змістом освіти і структурами діяльності викладача та здобувача освіти. Одним із засобів інноваційно-творчого вдосконалення освітнього простору виступає технологія кооперативного навчання, оскільки виконує мотиваційну, організаційну, навчальну, розвивальну й виховну функції, трансформуючи знання, уміння і навички здобувачів освіти у ключові та професійні компетентності, створюючи оптимальні умови для саморозвитку, самовдосконалення й самореалізації особистості протягом усього життя (Пригодій, 2011).

Інколи кооперативне навчання визначають однією з форм групової роботи, але воно ставить перед собою значно більшу кількість завдань. Кооперація (лат. cooperatio – співробітництво) в рамках навчального процесу означає працювати спільно, об'єднуючи свої зусилля для розв'язання спільного завдання, при цьому кожен, хто кооперується, виконує свою конкретну частину роботи, і представляє її результати групі.

Наразі в науковій літературі визначають багато різновидів технологій кооперативного навчання (дослідники нараховують їх понад 50), найбільш відомі з них такі:

- «Навчаємося разом» (Learning Together);
- навчання в команді (Student Team Learning) – виділяють два варіанти цієї технології: організація навчання у малих групах (Student Teams Achievement Devision – STAD) та навчання в командах на основі гри, турніру (Teams – Games – Tournaments – TGT);
- «Пилка» (Jigsaw) та її модифікація – «Пилка –2»;
- технологія організації дослідної групової роботи (Group Investigation).

Виділимо декілька ключових аспектів значення кооперативної роботи здобувачів освіти під час професійно-теоретичного навчання:

- ефективність та продуктивність (Об'єднання ресурсів: Командна робота дозволяє об'єднати знання, навички та досвід різних фахівців для досягнення спільної мети. Розподіл праці: учасники команди можуть розподілити між собою завдання відповідно до своїх сильних сторін, що підвищує ефективність та продуктивність роботи. Синергія: командна взаємодія сприяє виникненню синергетичного

ефекту, коли результат спільної роботи перевищує суму індивідуальних досягнень.);

– навчання та розвиток (Обмін знаннями та досвідом: учасники команди можуть обмінюватися знаннями, навичками та досвідом, що сприяє їх професійному розвитку. Взаємне навчання: командна робота створює умови для взаємонавчання, коли кожен учасник може отримати нові знання та навички від своїх колег. Розвиток комунікативних навичок: спільна робота вимагає ефективної комунікації, що сприяє розвитку відповідних навичок у членів команди.);

– вирішення складних завдань (Генерація ідей: командна робота створює умови для генерації різноманітних ідей та підходів до вирішення складних завдань. Колективне прийняття рішень : учасники команди можуть обговорювати різні варіанти рішень та приймати оптимальні рішення на основі консенсусу. Вирішення конфліктів: командна робота передбачає вміння вирішувати конфлікти, що можуть виникати між учасниками, шляхом конструктивного діалогу та взаєморозуміння.);

– соціальна взаємодія та підтримка (Створення сприятливого робочого середовища: командна робота сприяє створенню сприятливого робочого середовища, де кожен учасник відчуває себе частиною колективу та отримує підтримку від колег. Підвищення мотивації: спільна робота над досягненням спільної мети підвищує мотивацію учасників та сприяє їх залученню до процесу. Формування командного духу: командна робота сприяє формуванню командного духу, коли учасники відчувають себе єдиним цілим та прагнуть до досягнення спільного успіху.);

– адаптація до змін (Гнучкість та адаптивність: командна робота дозволяє швидко адаптуватися до змін, що можуть виникати під час виробничого процесу. Оперативне реагування: учасники команди можуть оперативно реагувати на нові виклики та знаходити ефективні рішення для їх подолання. Неперервне удосконалення: командна робота сприяє неперервному удосконаленню виробничого процесу шляхом обміну досвідом та пошуку нових шляхів розвитку.);

Важливо зазначити, що успіх кооперативного навчання залежить від багатьох факторів, таких як професійність учасників, їх комунікативні навички, вміння працювати в команді, а також ефективне управління з боку викладача (Пометун, n.d.).

Отже, кооперативна робота під час уроків професійно-теоретичного та виробничого навчання є важливим інструментом для розвитку вміння аналізувати, що є необхідним для успішної професійної реалізації фахівця.

Викладачу професійно-технічного навчального закладу важливо бути обізнаним із формами кооперативного навчання та вміло і доцільно їх використовувати, зокрема, у Вищому професійному училищі № 11 м. Вінниці активно впроваджуються:

- робота у малих групах: здобувачі освіти об'єднуються у невеликі групи (3-5 осіб) для виконання спільного завдання. Групи можуть бути постійними або створюватися для виконання конкретного завдання.

- навчальні проекти: здобувачі освіти працюють над спільним проектом, який потребує співпраці та розподілу завдань. Проект може бути як теоретичним, так і практичним.

- ділові ігри: здобувачі освіти розігрують різні ситуації, що вимагають взаємодії та співпраці. Ігри можуть бути спрямовані на розвиток комунікативних навичок, вміння вирішувати конфлікти та знаходити компроміси.

- колективне створення продукту: група разом створює певний продукт, наприклад, веб-сайт, відеоролик, макет виробу тощо. Створення продукту потребує узгодження дій, розподілу завдань та відповідальності.

- взаємонавчання: здобувачі освіти навчають один одного, обмінюючись знаннями та досвідом. Взаємонавчання може відбуватися як у парах, так і у групах (Кіценко, 2020).

Методи кооперативного навчання:

- «Мозковий штурм»: учні генерують ідеї щодо вирішення певної проблеми чи завдання. «Мозковий штурм» може проводитись як індивідуально, так і в групі.

- «Коло ідей»: учні по черзі висловлюють свої ідеї щодо вирішення певної проблеми чи завдання. «Коло ідей» сприяє розвитку вміння слухати та поважати чужу думку.

- «Акваріум»: учні об'єднуються у дві групи: «експерти» та «глядачі». «Експерти» обговорюють певну проблему, а «глядачі» спостерігають за їхньою роботою та аналізують її.

- «Джигсоу» («Пазл»): учні отримують окремі частини інформації, які вони повинні об'єднати в єдине ціле. «Джигсоу» сприяє розвитку вміння працювати з інформацією, аналізувати її та синтезувати.

«Навчання у парах змінного складу»: учні працюють у парах, які постійно змінюються. «Навчання в парах змінного складу» сприяє розвитку комунікативних навичок та вміння адаптуватися до різних партнерів.

«Турніри знавців»: учні змагаються між собою у знанні певного матеріалу. Турніри знавців можуть проводитися як індивідуально, так і в команді.

Можна зазначити такі рекомендації щодо використання кооперативного навчання:

– формування груп: групи повинні бути різноманітними за складом (за рівнем знань, здібностями, інтересами тощо).

– постановка завдань: завдання повинні бути чіткими, конкретними та цікавими для учнів.

– контроль за виконанням: необхідно здійснювати контроль за виконанням завдань, але не втручатися в роботу груп без потреби.

– оцінювання результатів: оцінювання результатів роботи груп повинно бути об'єктивним та справедливим.

– створення позитивної атмосфери: у класі повинна бути створена атмосфера співпраці, взаємодопомоги та підтримки.

У контексті повоєнної розбудови України, коли країна потребує швидкого відновлення інфраструктури, економіки та соціальної сфери, командна робота набуває особливого значення. Вона дозволяє ефективно використовувати наявні ресурси, швидко вирішувати складні завдання та забезпечити якісне виконання робіт.

Важливо зазначити, що успіх відновлення України залежить від наявності кваліфікованих та вмотивованих працівників. Тому інвестиції в професійну освіту є важливими для забезпечення сталого та успішного розвитку країни.

Список посилань

Пометун, О. (n.d.). *Організація кооперативного навчання учнів: про що варто пам'ятати*. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/713774/>

Кіценко, А. Л. (2020). Застосування інноваційних методик на уроках виробничого навчання в професійно-технічних навчальних закладах. *На Урок*. <https://naurok.com.ua/zastosuvannya-innovaciynih-metodik-na-urokah-virobnichogo-navchannya-v-profesiyno-tehnicnih-navchalnih-zakladah-150727.html>

Пригодій, М. А. (2011). Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів технологій до профільного навчання учнів. *Вища освіта України*, 1(3), 388–395.

Радкевич, В. (2020). Розвиток професійної та фахової передвищої освіти в умовах трансформаційних процесів. У Радкевич, В. (Ред.), *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: Збірник матеріалів XIV звітної Всеукраїнської конференції* (с. 16–29). <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729077/>

— 00 —

УДК 377.3-057.212:001.82-047.22

МЕТОДИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Олексій Шафоростов,
аспірант Інституту професійної освіти
НАПН України,
<https://orcid.org/0009-0001-3523-278X>
e-mail: oleksiishafrostov@gmail.com

Анотація. Актуальність дослідження зумовлена особливістю професійної діяльності майстрів виробничого навчання в аспекті формування й розвитку їхньої майстерності. Суттєвого значення набуває перебудова нашого суспільства, яка ставить високі вимоги до якості професійної підготовки та методичної компетентності майстрів виробничого навчання, які були б конкурентно спроможні на ринку праці в умовах повоєнного відновлення України.

Ключові слова: методична компетентність, майстер виробничого навчання, заклади професійної (професійно-технічної) освіти, освітній процес.